

JELENTÉS AZ EURÓPAI VÍZKÉSZLETEK MEGŐRZÉSÉRŐL KONZULTÁCIÓS DOKUMENTUM

1. BEVEZETÉS

Jelen tanulmány az Európai Vízkészletek Megőrzéséről Szóló Jelentés (Blueprint to Safeguard Europe's Water Resources, továbbiakban Blueprint) hatásvizsgálatánál figyelembeveendő politikai lehetőségek vázlatát mutatja be. A tanulmány az Európa vízkészleteivel kapcsolatban felmerülő és az EU vízpolitika végrehajtása során azonosított kulcs kihívások elemzésének előzetes eredményeire épül.

2. MIÉRT PONT EGY BLUEPRINT ÉS MILYEN CÉLBÓL?

Az EU az utóbbi évek alatt olyan átfogó vízpolitikát dolgozott ki, amely figyelme a főként egészségügyi vonatkozásokról (pl. ivó- és fürdővíz minősége) fokozatosan a fő vízhasználó ágazatok környezeti hatásai (mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés, ipari szennyezés és háztartásokból eredő települési szennyvíz kibocsátás) irányába tolódott el.¹ Jelentős fejlődés következett be minden vízpolitikában érintett ágazatban, kiváltképp az ivó- és fürdővíz minősége, valamint a települési szennyvizek kezelése terén, ugyanakkor még jelentős hiányosságok mutatkoznak egyes területeken. Különösen a kémiai vízminőség vonatkozásában következett be javulás, és egyes fajok, mint például a lazac újra megjelentek Európa olyan folyóiban, ahol korábban nem voltak megtalálhatóak.

2000 óta a Víz Keretirányelv (VKI) elfogadásával a vízpolitika egy új irányt vett a vízgazdálkodásba bevezetett integrált megközelítéssel, melynek alapja az EU vizek jó állapotának 2015-ig való elérésére irányuló 'vízgyűjtő gazdálkodás' koncepciója. Ez az ambiciózus célkitűzés forradalmat hozott sok tagállam vízgazdálkodásában. A 2007-es Árvízi Kockázatkezelési Irányelv és a 2008-as Tengervédelmi Stratégiai Irányelv az integrált megközelítéshez további jogi építőelemeket biztosított. Ezeket egészítette ki 2007-ben a Vízhiány és Aszály Kezelési Stratégia, továbbá a 2009-es Fehér Könyv a Klímaváltozáshoz való Alkalmazkodásról.

Az EU vízpolitikai célok elérése nagy kihívást jelent, többek között a régi és újonnan felmerülő vízgazdálkodási kérdések miatt.² Még mindig előfordul a vízkészletek szennyezése, hidromorfológiai állapotromlások, túlzott vízkivételek, a talaj szervesanyag-tartalmának csökkenése, melyek káros hatással vannak az édesvízi ökoszisztémákra, valamint a gazdasági tevékenységre, különösen a víz, élelmiszer és energiatermelés összefüggésében. A várható demográfiai növekedés, a területhasználati változások és gazdasági fejlődés előreláthatóan növelni fogja a szennyezéseket és a vízhiányt. Ezt várhatóan súlyosbítja az éghajlatváltozás, főként a Földközi-tenger térségében, mialatt Európa számos részén megnő az árvizek intenzitása és gyakorisága. Mindez fokozottan megnehezíti a VKI 'jó vízállapotok Európa összes vizén 2015-re' céljának elérését.

---

¹ Nitrát Irányelv, IPPC (most IE) Irányelv, Települési Szennyvíz Irányelv

² EEA SOER 2010

Az EU vízpolitika alkalmasságának vizsgálata („Fitness Check of EU Freshwater Policy”, továbbiakban Fitness Check)³ és a tagállamok vízgyűjtő-gazdálkodási terveinek⁴ Európai Bizottság általi 2010-2012-es értékelése mutatja, hogy a jelenlegi vízzel kapcsolatos szabályozási keretrendszer alkalmassága nem kérdéses, sem a koherenciája a környezet politika többi ágával. Azonban léteznek alapvető gyengeségek a jelenlegi vízre vonatkozó szabályozás végrehajtásában, valamint konfliktusok a vízpolitika és más EU-s politikák céljai között.

A végrehajtás javítása a legfőbb prioritás. A tagállamoknak teljesíteniük kell az EU vizekre vonatkozó jogszabályai által meghatározott kötelezettségeiket, hogy biztosítsák az eszközök hatékonyságát és azt, hogy a végrehajtással járó hasznok teljesülhessenek. Javítani szükséges a koherenciát más politikákkal, különösen a Közös Agrár Politikával (KAP) és a regionális politikával, hogy biztosítsuk, hogy az EU-s források olyan intézkedésekre irányuljanak, amelyek javítják vizeink állapotát, és amelyek figyelembe veszik a vizes jogszabályok által előírt kötelezettségeket. Szükséges a koherencia erősítése a megújuló energia és közlekedési politikával is, hogy biztosítsuk, hogy az éghajlatváltozás mérséklésére elfogadott intézkedéseknek ne legyenek nem tervezett negatív hatásai a vizek állapotára nézve. A végrehajtás csak akkor lehet teljesen hatékony, ha a vízpolitika, a környezetpolitika egyéb területei és a környezeten kívüli többi politika közötti összes belső kapcsolatot figyelembe vesszük.

Szem előtt tartva a fenti kihívásokra való válaszadást és az EU vízpolitikai céljainak biztosítását, fontos tisztázni, szükségesek-e, és ha igen milyen további intézkedések és eszközök tagállami vagy EU szinten.

A Blueprint ezt próbálja elérni azzal a hosszú távú céllal, hogy **biztosítsa a jó minőségű vízhez való hozzáférhetőséget a fenntartható és méltányos vízhasználat számára** a VKI céloknak megfelelően. A Blueprint időtávja 2020-ig terjed, mivel szoros kapcsolatban áll az Európa 2020 Stratégiával, különösen a nem rég megjelent Erőforrás Hatékonysági Útiterffel. A Blueprint az útiterf vizekre vonatkozó mérföldköve. Azonban a Blueprintet alátámasztó elemzés valójában hosszabb időtávot fed le, egészen 2050-ig terjedően.

A fenti elemzést követve a Blueprint három fő területre összpontosít:

- Egyrészt a jelenlegi EU vízpolitika **végrehajtásának** javítására a jelenlegi keretrendszer által biztosított lehetőségek teljes kihasználásával;
- Másrészt a vízpolitika és más politikák céljainak **integrálásának** előmozdítására. A kompromisszumok kezeléséhez szükséges mind a gazdasági tevékenységek, mind a vízkészlet-gazdálkodás költségeinek és hasznainak jobb megértése;
- Valamint amennyiben szükséges, a jelenlegi politikai keretrendszer **kiegészítésére**, különösen a vízmennyiséggel, hatékonysággal, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatosan.

---

³ Lásd: http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/fitness_en.htm and <http://ecologic-events.eu/Fitness-Check-Workshop/about>

⁴ Lásd: http://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/map.htm

Ennek a munkának az ismeretanyagát⁵ főként a Víz Keretirányelv szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervek értékelése; a vízpolitika alkalmassági vizsgálata ("Fitness Check"); a vízhiány és aszály politika felülvizsgálata; és számos, a vízkészlet éghajlatváltozással és egyéb emberi terhelésekkel szembeni sérülékenységét felmérő tanulmányok adják.

A Blueprint, a jelenlegi vízpolitikai megközelítésnek megfelelően, EU szintű intézkedéseket indítványoz ott, ahol **hozzáadott érték** jelentkezik, és maradéktalanul figyelembe veszi a tagországok közötti, illetve azokon belüli igen jelentős különbségeket a víz hozzáférhetőség, –minőség, –mennyiség és –hatékonyság stb. területein. Ebből kifolyólag **nem egy minden esetre ráhúzható egyen csomagot fog javasolni**, hanem megpróbálja azt az eszközkészletet összeállítani, amire támaszkodva a tagállamok maguk javíthatják a vízgazdálkodást nemzeti, regionális illetve vízgyűjtő szinten.

A Blueprint az elkövetkező évekre meghatározza az EU vízpolitikájának menetrendjét, különös tekintettel a Közös Végrehajtási Stratégiára (Common Implementation Strategy – CIS), ami a Víz Keretirányelv keretein belül összehozza az Európai Bizottságot, a tagállamokat és az érintetteket. Az Fitness Check keretében eddig készített értékelések alapján nem valószínű, hogy lényeges változtatást fognak javasolni a jelenlegi politikai keretrendszeren. Emellett, miután elérhetővé válnak a végrehajtás első ciklusának eredményei, 2019-ig jogilag is szükséges a Víz Keretirányelv teljes felülvizsgálata és lehetséges átdolgozása.

3. HOGYAN KERÜLNEK MEGHATÁROZÁSRA A POLITIKAI LEHETŐSÉGEK A BLUEPRINTBEN

A tanulmány szerkezete arra az öt fő témakörre épül, amit várhatóan a Blueprint is tartalmazni fog. Annak számbavételével kezdődik, hogy a fenntartható vízkészlet-gazdálkodásához várhatóan milyen eszközök szükségesek (4. fejezet). Ezt követően megvizsgálja, milyen módokon segítheti elő az intézkedéseket és alkalmazhat gazdasági ösztönzőket a célok eléréséhez (5. és 6. fejezet). Végül az irányításra és a tudásbázisra összpontosít, melyek a megbízható döntéshozás és hatékony végrehajtás átfogó feltételei (7. és 8. fejezet).

Mindegyik témakörnél bemutatásra kerülnek a releváns problémák és kérdések, valamint az egyes problémákhoz hozzárendelve azok megközelítési lehetőségei. A végrehajtás, az integráció és a teljesség hármasa áthatja lényegében az összes problémát és azok kezelési lehetőségeinek halmazait. **Mivel ez a dokumentum nyilvános konzultáció céljából készült, egyes lehetőségek megjelenése a listán még nem jelenti azt, hogy az Európai Bizottság ezen a ponton támogatja azokat.**

A politikai lehetőségek a teljes DPSIR körön kerülnek elemzésre (Driving forces - hatótényezők, Pressures - terhelések, States - állapotok, Impacts - hatások, Responses - válaszok). Különböző **intenzitást és időtartamot** fejeznek ki a fejlődés orientált intézkedésektől kezdve (pl. útmutató dokumentumok kiegészítése/kidolgozása vagy további vizsgálatok lefolytatása) az érvényben lévő szabályozás kiegészítéséig vagy új európai jogszabályok megalkotásáig.

Az egyes lehetőségek nem feltétlenül zárják ki egymást, és gyakran egymással összekapcsolhatóak vagy időben fokozatosan szétoszthatóak. A vízpolitika egy olyan átfogó ügy, amely számos gazdasági ágazathoz, politikai területhez és földrajzi összefüggéshez kapcsolódik, ebből

---

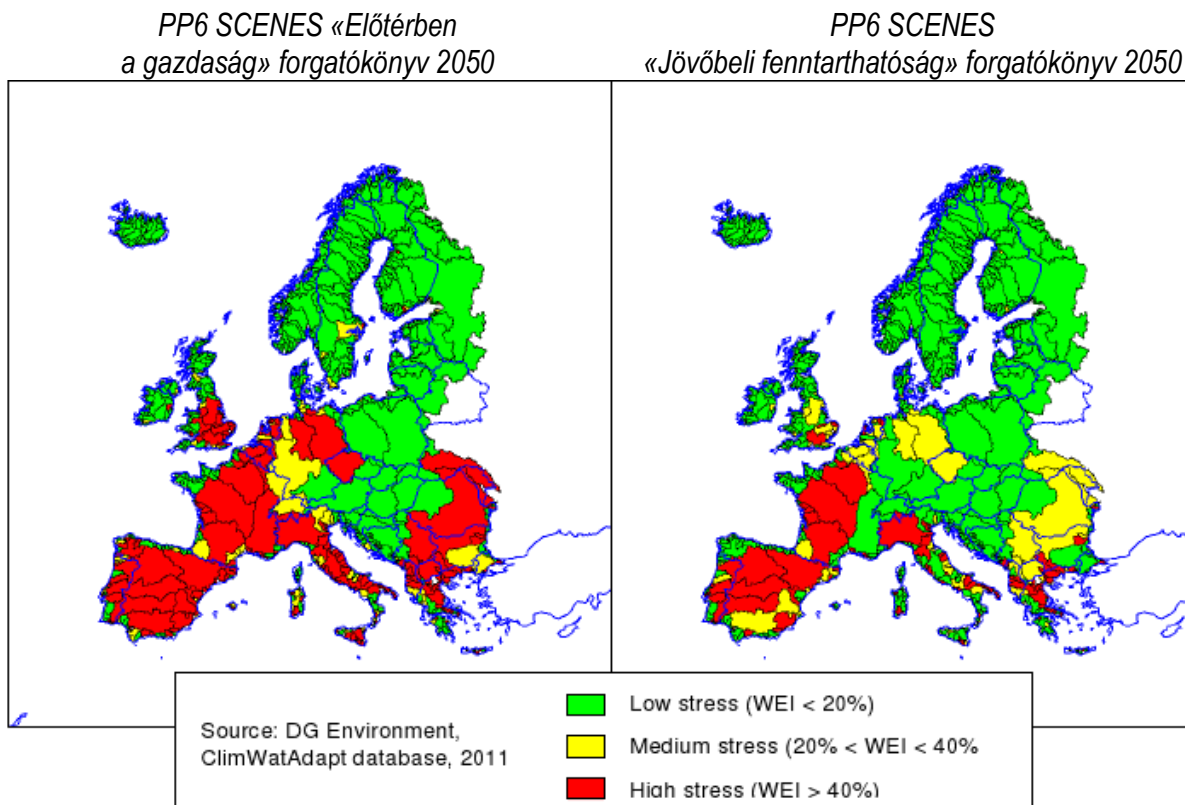
⁵ Lásd: http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm. A Bizottság áprilisa tervezi a Fitness Check-ről szóló végleges jelentés megjelentetését. Szintén tervezi, hogy a Blueprinttel együtt, kiad egy jelentést a tagállamok vízgyűjtő-gazdálkodási terveinek értékeléséről és egy áttekintést a vízhiány és aszály politikáról. The Commission is planning to publish the final report on the Fitness Check in April. It is also planning to publish, together with the Blueprint, a report on the assessment of the river basin management plans of the Member States and a review of the policy on water scarcity and droughts.

adódóan a megfontolandó lépések száma viszonylag magas. Az itt bemutatott lehetőségek már egy sokkal hosszabb listából kerültek kiválasztásra, ami a relevancia és a hozzáadott érték alapján lett leszűkítve, különösen figyelembe véve az EU fő vízgyűjtőinek határokön átnyúló jellegét. A Blueprint hatásvizsgálatában a lentebb bemutatott előzetes lehetőségek egy olyan további csomagra szűkülnek, amelynek keretében vizsgálni lehet a hatékonyságát az EU vízzel kapcsolatos kihívásainak teljes egészével szemben.

4. A JOBB VÍZKÉSZLET-GAZDÁLKODÁSHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK FEJLESZTÉSE

A nemrég elkészült **ClimWatAdapt** projekt modellezte a vízszükséglet és hozzáférhetőség közötti különbség⁶ alakulását Európában a 2025 és 2050 közötti időszakra, összekapcsolva az éghajlatváltozást a társadalmi-gazdasági forgatókönyvekkel.

Vízhiány forgatókönyv 2050

Nyári vízkitermelési mutató (Water Exploitation Index – WEI), az erőművek hűtésére szolgáló vízkivételeket leszámítva

Alacsony igénybevétel (WEI < 20%)

Közepes igénybevétel (20% < WEI < 40%)

Magas igénybevétel (WEI > 40%)

Forrás: DG Environment, ClimWatAdapt database, 2011

⁶Lásd: http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/climate_adaptation/climwatadapt_report&vm=detailed&sb=Title

Ennek a feltáró kutatásnak az a fő mondanivalója, hogy még az összes ágazat vízhatékonyságának jelentős javítása esetén is – különös tekintettel a mezőgazdaságra – a vízhiány és aszály számos európai vízgyűjtőn problémát okozhat, beleértve Dél-, Közép-, Kelet- és Nyugat-Európát (lásd a 'Jövőbeli fenntarthatóság' forgatókönyvét a jobb oldali térképen). A „business as usual” forgatókönyv alapján, vagyis ha minden a jelenlegi trendek szerint alakul tovább, ('Első a gazdaság' a bal oldali térképen) a vízhiány által potenciálisan sújtott terület sokkal nagyobb lesz. Mindez a víz hozzáférhetőség, –visszatartás, –hatékonyság, –takarékoság lehetséges növelésének integráltabb elemzésén alapuló intézkedéseket sürget, teljes mértékben figyelembe véve a különböző ágazatok gazdasági fejlesztéseihez és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó bizonytalanságokat.

A vízmérlegekre vonatkozó illetve a mennyiségi vízgazdálkodási **célkitűzések** meghatározása csak néhány vízgyűjtőn történik meg. Amennyiben - különösen a határokon átnyúló vízgyűjtők esetében - a megközelítés következetes, a vízhatékonyság növelésére vízgyűjtő szinten kidolgozott és alkalmazott vízhiány indikátorok és célkitűzések segíthetik a vízhasználatok prioritásának felállítását és azok optimalizálását, valamint az alternatívák áttekintését. A jelenlegi vízmennyiségi indikátorkészletek nem képesek megfelelő képet adni a vízkészletek használata és hozzáférhetősége közti különbségről, mindez gátolja a (mennyiségi) vízkészlet-gazdálkodási célok kitűzését. Jelenleg a legtöbb adat olyan éves és országos szintű statisztikákon alapul, melyek átlagokat szolgáltatnak, amik nem tükrözik vízgyűjtő szinten a helyzetet. Az EEA (Európai Környezeti Ügynökség) alvízgyűjtő szintű vízmérlegek kidolgozására irányuló korábbi próbálkozásai szintén akadályokba ütköztek a vízhatékonysági cél meghatározásához szükséges megbízható adatok és módszertanok hiánya miatt.

Bár a fent említett vízhatékonysági célkitűzések jelentős fejlődést hozhatnak a vízhiányos területek vízgazdálkodásában, szükség lehet további intézkedésekre ahhoz, hogy szembenézzünk az extrém időjárási jelenségekkel, mint pl. az aszály, hogy növeljük a felkészültséget és a javítsuk a reagálási képességet azáltal, hogy azokat átfogóan beépítjük a vízgazdálkodásba. 2007-re már Európa népességének legalább 11%-át és területének 17%-át érintette vízhiány, ezáltal az európai aszálykárok költsége az utóbbi 30 évben elérte a 100 milliárd eurót.

1. Probléma:

A vízgyűjtők szintjén gyenge a vízmérlegek és a megfelelő vízelosztás alkalmazása. Sok esetben a vízgyűjtő-gazdálkodók nincsenek teljesen tisztában azzal, mennyi víz áramlik be és ki egy vízgyűjtő területen. Azt sem tudják, hogy az éghajlatváltozás hatására hogyan fognak a csapadékviszonyok módosulni, vagy a területhasználat milyen hatással lesz a talajvízháztartásra, ezáltal a vízhez való hozzáférhetőségre. Ennek következtében, még ha ők is felelnek a víz elosztásáért, nem képesek a vízkészletet hatékonyan, vagy igazságosan elosztani a vízhasználók – beleértve a természet alapvető szükségleteit, mint az ökológiai vízigény – között. Ez egyaránt vízmennyiségi és –minőségi probléma, mivel a víz jó állapota nem érhető el megfelelő vízelosztás nélkül.

A probléma kezelésének lehetőségei:

a) A VKI Közös Végrehajtási Stratégia keretein belül útmutató kidolgoztatása egy munkacsoporttal: a vízmérlegek és az ökológiai vízigény vízgyűjtő szintű alkalmazásainak támogatására (beleértve mintavízgyűjtőkön való tesztelésüket); egyezsége jutni a vízhatékonysági célkitűzések vízgyűjtő szintű meghatározásának módszertanára vonatkozóan; a Bizottság számára készített jelentések vízhozam és ökológiai vízigény adatokkal való kibővítésére.

b) Kidolgozni egy ajánlást a vízmérleg készítésre vonatkozóan, a vízhatékonysági célkitűzések és az ökológiai vízigények vízgyűjtő szintű használatára, és egy indikatív, EU szintű vízhatékonysági célérték alkalmazására.

c) Megfontolni a tagállamok részére speciális ajánlások készítését a vízgyűjtő szintű vízmérleg-készítés, a vízhatékonysági célkitűzések és az ökológiai vízigény meghatározása tekintetében, az európai félre vonatkozó éves növekedési jelentéssel összehangoltan.

d) Technikai mellékletek elfogadása a VKI-hez az ökológiai vízigényekkel kapcsolatban, melyekhez vízmérleg készítésre lesz szükség; protokoll előírása az ökológiai vízigény meghonosítására a vízhiányos vízgyűjtőkön, és meghatározásának kötelezővé tétele; a vízhatékonysági célkitűzések felállításának megkövetelése egy közösen elfogadott módszertan alapján.

2. Probléma: Az utóbbi néhány évben az aszályok gyakorisága és súlyossága megnövekedett Európa jelentős területén, és az éghajlatváltozás, valamint a területhasználat és a vízkivételek változásai eredményeként a jövőben további növekedés várható ezen a téren. Ennek jelentős társadalmi, gazdasági és környezeti következményei vannak és lesznek az érintett tagállamokban.

A probléma kezelésének lehetőségei:

a) Hangsúlyosabbá tenni az aszály-gazdálkodás tervezés elemeit a VKI szerinti következő vízgyűjtő-gazdálkodási terv ciklusban minden aszály sújtotta/potenciálisan aszályveszélynek kitett tagállam esetében.

b) Kiépíteni egy egész Európára kiterjedő korai aszály előrejelző rendszert, hogy a tagállamok figyelmét időben felhívja az ellenintézkedések szükségességére.

c) Létrehozni egy aszály sürgősségi alapot, amely egyetlen eszközbe foglalná és növelné az EU Szolidaritási Alap és a vidékfejlesztési támogatásokon keresztül jelenleg elérhető pénzügyi támogatási lehetőségeket. Az alap tartalmazná a végrehajtandó aszály-megelőzési intézkedésekre vonatkozó megfelelő feltételrendszert.

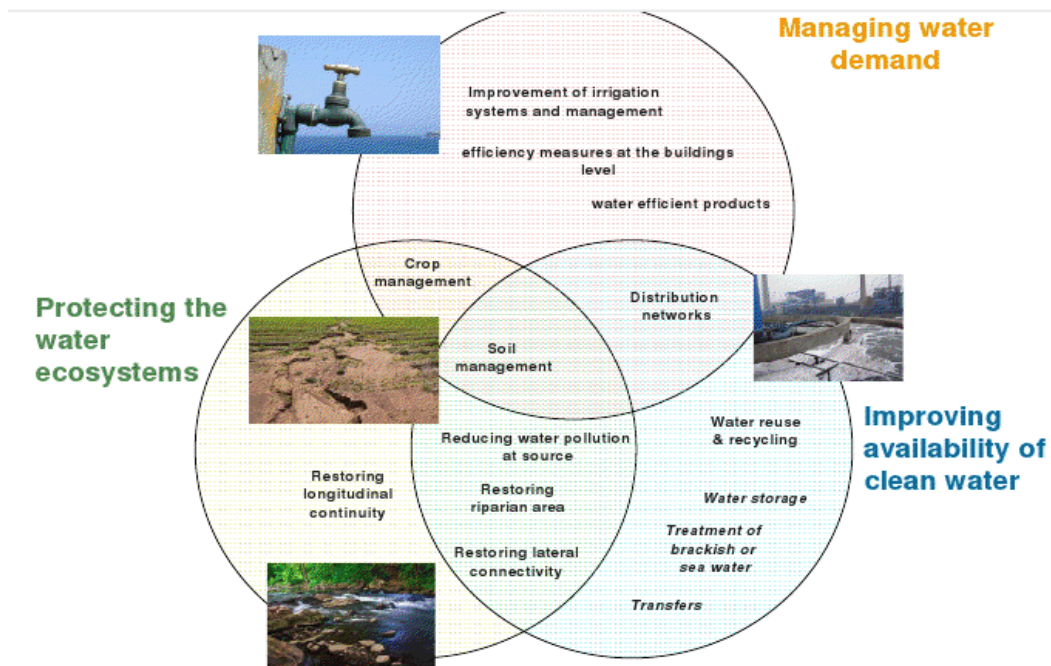
d) Kidolgozni egy aszálykezelési irányelvet, ami kötelezné a tagállamokat vízgyűjtő aszálykezelési tervek kidolgozására és végrehajtására, melyek speciális aszály elleni intézkedéseit a Bizottság felé jelenteni kellene.

5. INTÉZKEDÉSI LEHETŐSÉGEK A KULCS ÁGAZATOKBAN

Annak érdekében, hogy az európai vizekre célokat és célkitűzéseket határozzunk meg és érjünk el, a kulcs ágazatokban különböző intézkedések választéka áll rendelkezésre a **vízkihasználás hatékonyságának és fenntarthatóságának növelésére.**

Ezek közül az intézkedések közül néhányat innovatív folyamatok útján kell feltárni. Ezt a feladatot, főleg, a **vízzel kapcsolatos Európai Innovációs Partnerség (EIP)** fogja felvállalni, amely a Blueprintet kiegészíti azzal, hogy a stratégiai megvalósítási tervébe beintegrálja a Blueprint által azonosított politikai javaslatokat. A mezőgazdasági termelékenységgel és fenntarthatósággal kapcsolatos EIP szintén fontos szerepet fog játszani ebben a tekintetben, különösen az innováció elősegítését tekintve farm szinten.

A Blueprint hatásvizsgálata azokra a – nem feltétlenül innovatív – intézkedésekre fog összpontosítani, melyek számára feltétlenül szükség van a **költségek és hasznok**, a más politikákkal való **kompromisszumok és szinergiák**, valamint az éghajlat változékonyságával és változásával szembeni nagyobb környezeti és társadalmi **rugalmassághoz** való hozzájárulás jobb megértésére. Ezek az intézkedések három csoportba tartoznak, amit a lenti ábra szemléltet: 1. A vízigények kezelése; 2. A vízi ökoszisztémák védelme; 3. A tiszta víz hozzáférhetőségének javítása. Ezek lefedik az egymástól elválaszthatatlan vízminőségi és –mennyiségi szempontokat.

A vízigény kezelése - A vízi ökoszisztémák védelme -
 A vízigény kezelése Az öntözőrendszerek és az öntözésszervezés fejlesztése,
 /hatékonysági intézkedések épületek szintjén, /„vízhatékony” termékek/ Elosztó hálózatok

Tiszta víz hozzáférhetőségének javítása
 Víz újrahazsnálat és újrahazsnosítás, /Víz tározás/félsós és tengeri vizek kezelése/ vízszállítás

A vízi ökoszisztémák védelme: Termény-gazdálkodás
 /Víz szennyezésének csökkentése a szennyező forrásnál,
 /folyóparti területek helyreállítása, /keresztirányú átjárhatóság visszaállítása/ Hosszirányú átjárhatóság
 visszaállítása/
 Talajgazdálkodás⁷

Számos intézkedés kapcsolódik a területhasználathoz, legyen az városi, ipari vagy mezőgazdasági tevékenységgel kapcsolatos. A területhasználat tervezésnek és a gazdálkodásnak, amennyiben nem veszi figyelembe a vízpolitikai célkitűzéseket, jelentős negatív hatásai lehetnek a vizekre, beleértve a szennyezést, folyók folytonosságának (pl. duzzasztógáták) megzavarását vagy a terület maradék részéhez való kapcsolódását (pl. töltések és védőgátak).

Ebben a tekintetben a mezőgazdasági tevékenység kiemelkedik, mint jelentős terhelés a vízminőségre és –mennyiségre, mivel az ágazat Európa legnagyobb területhasználója/birtokosa, nagy vízhasználója⁸

⁷ A folyók hosszirányú átjárhatósága korlátozott, ha az áramlását korlátozó fizikai akadály, pl gát, gátolja a halak vagy más vízi élőlények mozgását. A keresztirányú átjárhatóság a folyó és annak természetes árterülete közötti kapcsolat, ami megszakadhat pl. töltés által. A folyóparti terület a szárazföld és a folyó vagy patak határfelülete.

⁷ Longitudinal continuity of a river is hindered when a physical barrier to the flow, e.g. a dam, is put in place that prevents the movement of fish and other aquatic organisms. Lateral connectivity is the connection between the river and its natural floodplain that may be interrupted by, e.g., embankments. A riparian area is the interface between land and a river or stream.

⁸ Európában az összes vízkivétel 24%-a, Dél-Európában majdnem 80%-a (EEA, 2009, Vízkészletek Európa-szerte —a vízhiány és az aszály jelentette kihívás leküzdése).

⁸ 24% of total water abstraction in Europe, up to 80% of total water abstraction in southern Europe (EEA, 2009, Water resources across Europe — confronting water scarcity and drought).

valamint a legnagyobb vízfogyasztója⁹. A mezőgazdasági hatások közé tartozik a trágyázásból eredő eutrofizáció, a növényvédő szerekből eredő szennyeződés, a talajerózió illetve a folyómedrek többségének hidromorfológiai változása. Ezen hatások kivédésére tett intézkedések kiterjednek a fenntarthatóbb trágya és növényvédőszer használatra, a talaj szervesanyag szintjének fenntartására, a termesztési szerkezet megváltoztatására, a védősávok fokozott alkalmazására, a fejlett öntözési gyakorlatokra, a vizenyős területek helyreállítására, a part menti területek helyreállítására stb.. Ezek közül az intézkedések közül néhány olyan hatásokkal foglalkozik, melyeket közvetlenül vagy közvetve a VKI jó ökológiai állapot célkitűzése is lefed, így a tagállamok vízgyűjtő-gazdálkodási terveiben is gyakran megtalálhatóak. Ugyanakkor előzetes vizsgálatok mutatják, hogy néhány kulcs intézkedés alkalmazása, különösen a VKI által bevezetett leginnovatívabb elemekhez – mint a hidromorfológiához – kapcsolódóak esetében, még nem elég a fenntartható állapot eléréséhez.

A vízhiányos/potenciálisan vízhiányos területek vízelosztó hálózataival kapcsolatos vízhatékonysági lépések is szükségesek ott, ahol nagy víztömegek vesznek el elszívárgás következtében, és azoknál az épületeknél, ahol a vizet használó készülékek vagy az épület felépítése nem segíti elő a víztakarékosságot. Mindez számottevő vízvesztést és vízmelegítésre használt jelentős mennyiségű energia elvesztését okozza. A víz melegítése a háztartások energiaszükségletének 15-30%-át teszi ki.

A szennyvíz újrahaznátában van potenciál arra, hogy némely vízgyűjtő esetében hozzájáruljon a mezőgazdaság öntözési szükségleteihez vagy ipari használatokhoz, amennyiben minden biztonsági előírást betartanak. Azonban nincs EU szintű szabvány a víz újrahaznátára, egyes tagállamok saját előírásokat vezetnek/vezettek be, míg mások semmilyen sem. Közös EU szabványok nélkül nincs kihasználva egy potenciálisan jelentős vízforrás, valamint a megfelelő talaj- és vízvédő nem garantálható. Emellett előfordulhat, hogy egyes tagállamok elleneznék a más tagállamokban újrahaznált vízzel előállított termékeket, ami akadályozná a belső piacot. Továbbá a víziparnak szüksége van garanciákra a biztos jövőbeli használatokra vonatkozóan, mert csak ekkor érdemes belevágnia a víz újrahaznátát lehetővé tévő és a biztonsági előírásokat betartó szükséges beruházások megvalósításába.

3. Probléma: A területhasználati hatások, és különösen a mezőgazdasági hatások, veszélyeztetik a vízminőséget és –mennyiséget Európa nagy részén, továbbá fokozzák a vízjárás szabálytalanságát, ezzel a vízhiány és az árvíz kockázatát.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) A Bizottság dolgozzon ki útmutatót, ami a zöld infrastruktúra számára világosan meghatároz és biztosít egy olyan EU szintű keretrendszert, ami támogatja a természetes vízviszatarítási intézkedéseket, mint az árterek és vizenyős területek („wetland”) helyreállítása, fenntartható vízvezetés, a folyóparti területek rehabilitációja és a folyók kanyargósságának visszaállítása.
- b) A Bizottság dolgozzon ki integrált víz- és területhasználati útmutatót, összehozva ezzel a területi tervezést és a vízgyűjtő-gazdálkodási terveket, összhangban az egyéb EU környezeti politikákkal (biodiverzitás, természet, talaj).
- c) Útmutató kidolgozása a VKI Közös Végrehajtási Stratégia keretein belül működő mezőgazdasági munkacsoporton keresztül a gazdálkodók által végrehajtható intézkedések hatékony alkalmazására a vízminőségi és –mennyiségi célok vízgyűjtő szintű elérése érdekében. Ezek olyan intézkedések magukban foglalják például a termény szerkezet megváltoztatását, a puffer sávok alkalmazását, a

---

⁹ Európában a mezőgazdaság a használt víz körülbelül 70%-át elfogyasztja, és nem juttatja vissza a környezetbe (EEA, 2009, Vízkészletek Európa-szerte — a vízhiány és az aszály jelentette kihívás leküzdése).

⁹ Around 70% of water used in agriculture is consumed and not returned to the environment Europe (EEA, 2009, Water resources across Europe — confronting water scarcity and drought).

folyóperti területek helyreállítását, az öntözés hatékonyságának növelését stb. Ebben a tekintetben külön hangsúlyt kap a Közös Agrár Politika (KAP) keretein belül létrehozott mezőgazdasági tanácsadói hálózat szerepe.

- d) A mezőgazdasági termelékenységgel és fenntarthatósággal kapcsolatos Európai Innovációs Partnerség és a vizekkel kapcsolatos Európai Víz Innovációs Partnerség dolgozzon ki és adjon köre olyan innovációs megoldásokat, ami biztosítja a mezőgazdaság vízre vonatkozó negatív hatásainak megszűnését vagy minimalizálását és a jótékony hatások maximalizálását.
- e) Környezeti hatásvizsgálatok alkalmazásának ösztönzése öntözéses projektek esetében.
- f) Kiterjeszteni a stratégiai környezeti hatásvizsgálat irányelv hatályát a vízenergia fejlesztési tervekre.
- g) A Bizottság biztosítsa, hogy a 2013 utáni KAP I. és II. pilléreinek végrehajtási szabályai támogassák és célozzák meg a vízminőségi és –mennyiségi célok eléréséhez szükséges intézkedéseket.¹⁰

4. Probléma: Az épületek és a vízhasználó készülékek tervezése vízhatékonysági szempontból nem kielégítő. Az ezek által okozott vízvesztés akár 10%-kal is növelheti a vízfogyasztást, ami különösen a vízhiányos vagy vízhiány-fenyegetettségű térségekben jelent problémát. Emellett veszteséget okoz a víz melegítésére használt energiában is.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) A víz használó készülékek önkéntes alapú címkézése.
- b) A víz használó készülékek kötelező címkézése.
- c) A VKI Közös Végrehajtási Stratégia keretében vízhatékonysági munkacsoport létrehozása „BREF-szerű” dokumentumok előkészítésére a vízhasználat/szállítás hatékonyság témában.
- d) Minimális vízhatékonysági követelmények bevezetése a víz használó készülékekre, pl. az Öko-design irányelv alapján.
- e) Önkéntes teljesítményosztályozás épületekre.
- f) Kötelező teljesítményosztályozás épületekre.
- g) Minimális vízhasználati teljesítményi követelmények épületekre
- h) Irányelv kidolgozása az épületek vízhatékonysági követelményeiről, beleértve a vízművek, vízellátó vállalatokra vonatkozó előírásokat annak érdekében, hogy csökkentsék a végső vízfogyasztást.

5. Probléma: A vízinfrastruktúrákban jelentkező jelentős szivárgások az EU néhány részén jelentős vízvesztéseket okoz, ami problémát jelent a vízhiányos vagy potenciálisan vízhiányossá váló területeken. A kitermelt víz kb. 50 %-a elvész a hálózati elosztás alatt, de ezen a téren jelentős különbségek adódnak egyes tagállamok között.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) A szivárgási veszteségek csökkentésének támogatása a vízhiányos/potenciálisan vízhiányos területeken azáltal, hogy az a Kohéziós és Strukturális Alapok felhasználásában prioritásként jelenjenek meg.
- b) Az elszivárgást csökkentő beruházások támogatása köz- és magánszféra együttműködések, eurokötvények és/vagy Európai Befektetési Banki kölcsönök alapján.
- c) Útmutató kidolgozása a szivárgások csökkentésére alkalmazható jó gyakorlatokra.
- d) A VKI Közös Végrehajtási Stratégia keretein belül kidolgozni egy összehangolt módszert arra, hogy EU szinten hogyan határozzuk meg a szivárgás mértékét, valamint a tagállamokat ösztönözni arra, hogy integrálják ezt a vízgazdálkodásukba.

---

¹⁰ Ez a lehetőség nem érinti a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament által jelenleg tárgyalt, az Európai Bizottság által indítványozott Közös Agrárpolitika Politika reformot.

¹⁰ This option is without prejudice to the on going discussion in the Council of Ministers and European Parliament on the reform of the Common Agriculture Policy proposed by the European Commission.

6. Probléma: A szennyvíz mezőgazdasági és ipari célú újrahasználatára vonatkozó közös EU szabványok hiánya leszűkíti a potenciálisan jelentős alternatív vízforrások (különösen a vízhiányos területeken) használatát, veszélyezteti a gazdálkodók egységes piacon belüli exportját, valamint megakadályozza, hogy az iparban hosszú távú befektetésekről döntések születhessenek. Emellett a kielégítő talaj és vízvédelem sem garantálható.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) EU-s útmutatót kidolgozni a víz-újrahasznosítás tanúsítási rendszeréhez.
- b) Az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) fogadjon el szabványokat az újrahasznosított szennyvíz mezőgazdasági használatára.
- c) EU rendelet a szennyvíz újrahasználati előírások kidolgozásáról.

N.B. Minden fenti lehetőségnél be kell tartani az idevágó közegészségügyi (pl. élelmiszerbiztonsági) és környezeti előírásokat.

6. GAZDASÁGI ESZKÖZÖK

Az alábbi észrevételek merültek fel a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elemzése és a vízhiány és aszály stratégia felülvizsgálata alapján.

A jelenlegi vízdíj meghatározás szintjei és szerkezete nem adnak elég ösztönzést a vízhatékonyság növelésére (ebbe beletartozik a támogatások meghatározása is, pl. a bioenergia és a mezőgazdaság terén). Egyes esetekben a vízhasználók egyáltalán nem, vagy nem az elhasznált/fogyasztott mennyiséggel arányos mértékben fizetnek.

Még mindig akadnak hiányosságok a környezeti és készletgazdálkodási költségek számszerűsítésében, amit gyakran összekapcsolnak az ökoszisztéma szolgáltatások hasznainak számszerűsítésével (és ha lehetséges, monetizálásával, pénzre váltásával). Ez megakadályozza az olyan eszközök kidolgozását, mint a 'Payments for **Ecosystem Services** schemes' (ökoszisztéma szolgáltatások költségeinek figyelembevétele), mely kapcsolódik a vízkészletek-túlhasználati szintjének csökkentéséhez és a területhasználati változtatásokhoz, , amelyek költséghatékony megoldást nyújthatnának a VKI és egyéb környezeti vagy éghajlati célkitűzések elérésében. Sok esetben erős gazdasági viták vannak a vízvédelmi intézkedések alkalmazásával kapcsolatban. Ezért indokolt, hogy a tagállami hatóságok birtokában legyenek a hasznok megértéséhez szükséges eszközöknek, ezáltal képesek legyenek azokat megítélni a költségekről szóló érvekkel szemben.

Jelenleg a vízelosztási sémák, ahol léteznek, sok esetben hatástalanok az eszközökről szóló 4. fejezetben bemutatott okok miatt. A vízjogok megítélése és kiosztása összeköthető a díjazással, továbbá a hatékonyabb vízhasználat elősegítése érdekében alkalmazható olyan gazdasági eszköz, mint a vízjog kereskedelem. Azonban a vízkereskedelem csak ott működőképes, ahol a kereskedelem területi eloszlása nem okoz környezeti problémát, pl. ha egy adott vízgyűjtő területen az összes vízjog elosztása nem veszélyezteti az ökológiai vízigényt. Így ezek a rendszerek csak vízgyűjtő léptékben használhatóak (és potenciálisan még kisebb léptékben), de EU szintű fellépésekkel támogathatóak.

Számos gazdasági eszköz nem vezethető be, vagy nem működik hatékonyan, ha bizonyos feltételek nem teljesülnek. Minden vízhasználatra vonatkozó díjszabási tervzetnek alapkövetelménye a használatok pontos mérése, amihez nélkülözhetetlen a mérési rendszerek bővítése. A jogosulatlan vízkivételek jelentős problémát jelentenek egyes vízgyűjtőkön. Mivel jogosulatlanok, nem új jogszabályra, hanem a meglévők megerősítésére van szükség (lásd 'irányítás' lentebb).

7. Probléma: A vízhatékonyra ösztönző árképzési rendszer hatékony alkalmazásának legfőbb akadálya az egyéni használói mérések hiánya. Az EU néhány részén elterjedt jelenség az illegális vízkivétel, ami veszélyezteti a vízkészletek hozzáférhetőségét.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) Az összes EU-s, nagyterjedésű öntözött terület feltérképezése a GMES kezdeményezésen keresztül, és ezen területek összevetése a vízkivételi engedélyekkel, hogy a tagállamok azokat megerősíthessék, valamint az illegális kivételeket felszámolhassák.
- b) Az öntözéses beruházások EU-s támogatási feltételeként az egyéni használók számára tegyék kötelezővé mérő műszerek felállítását, például a KAP végrehajtási előírásokon keresztül.¹¹
- c) A gazdálkodóknak járó KAP közvetlen kifizetéseket (I. pillér) az egyéni használók számára tegyék függővé a mérő műszerek felállításától pl. a VKI kölcsönös megfeleltetési szabályokon keresztül.¹²
- d) A VKI olyan irányú módosítása, amely nyilvánvalóvá teszi, hogy a 11. cikk által megkövetelt vízkivételi engedélynek magában kell foglalnia a kivett vízmennyiségek kötelező mérését is.
- e) A VKI olyan irányú módosítása, amely előírja az egyéni vízfogyasztás és/vagy használat mérését, ahol releváns.

8. Probléma: A jelenlegi vízdíjak mértéke és szerkezete nem ösztönöz kellőképpen a vízhatékonyság növelésére. Ez magában foglalja a támogatások meghatározását is, pl. a bioenergia és a mezőgazdaság terén, ami amellet, hogy nagy vízhasználó, a legnagyobb vízfogyasztó is. Egyes esetekben a vízhasználók egyáltalán nem, vagy nem az elhasznált/fogyasztott mennyiséggel arányos mértékben fizetnek.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) A javasolt szabályokat vezessék be a Kohéziós és Strukturális, valamint a Vidékfejlesztési Alapokra, hogy az ösztönző árképzés kialakítása kötelező legyen a vízhiányos területek (releváns) beruházásai esetében.
- b) A VKI 9. cikke alapján a gazdálkodók számára vízdíj kötelezettségek előírása a KAP és a VKI kölcsönös megfeleltetési szabályai keretében, a VKI 9. cikkére alapozva.
- c) A Bizottság támogassa a vízgyűjtő szintű kereskedést a vízjogokkal a VKI Közös Végrehajtási Stratégia keretein belül útmutató és eszközök kidolgozásával.
- d) A Bizottság dolgozza ki a fenntartható termelés szabályait a bioenergia-növényekre, különösen figyelemmel a vízvédelemre.
- e) A tagállamok számára egyedi vízár politikai ajánlások átgondolása az európai félre vonatkozó éves növekedési jelentéssel összefüggésben.
- f) A VKI módosítása a használt víz térfogatával arányos árazás előírásával.

N.B. A fenti lehetőségek a jelenlegi, VKI 9. cikkében megfogalmazott ösztönző díjszabás kiegészítéseként, és nem helyettesítéseként tekinthetők.

---

¹¹ Ez a lehetőség nem érinti a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament által jelenleg tárgyalt, az Európai Bizottság által indítványozott Közös Agrárpolitika reformot

¹¹ This option is without prejudice to the on going discussion in the Council of Ministers and European Parliament on the reform of the Common Agriculture Policy proposed by the European Commission.

¹² Ez a lehetőség nem érinti a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament által jelenleg tárgyalt, az Európai Bizottság által indítványozott Közös Agrárpolitika reformot

¹² This option is without prejudice to the on going discussion in the Council of Ministers and European Parliament on the reform of the Common Agriculture Policy proposed by the European Commission.

9. Probléma: Kellően nem tisztázottak és számszerűsítettek a vízzel kapcsolatos intézkedések és a nem-cselekvés költségei és hasznai. Hiányzik a módszertan a környezeti és készletgazdálkodási költségek megfelelő megtérülésének kiszámítására, ami megakadályozza a vízkészlet gazdálkodás gazdasági eszközei további érvényesíthetőségét.

A probléma kezelésének lehetőségei:

a) A VKI Közös Végrehajtási Stratégia keretein belül útmutató kidolgozása a következő vízgyűjtő-gazdálkodási terv ciklusra és egy módszertan kidolgozása, ami alapján kiszámítható a különböző vízhasználatok megfelelő hozzájárulása a vízi szolgáltatások költségeinek megtérítésére, beleértve a környezeti és készletgazdálkodási költségeket és az ökoszisztéma szolgáltatások hasznait.

b) A Bizottság indítványozza a VKI kiegészítését (egy függelékkel) azzal a kötelező módszertannal, ami alapján kiszámítható a különböző vízhasználatok megfelelő hozzájárulása a vízi szolgáltatások költségeinek megtérítésére, beleértve a környezeti és készletgazdálkodási költségeket és az ökoszisztéma szolgáltatások hasznait.

7. IRÁNYÍTÁS

Hatékony irányítás szükséges a már érvényes és a Blueprintbe esetlegesen bekerülő új politikák sikeres végrehajtásához. Nem magának a tagállamok vízügyi irányításának az EU szintű befolyásolása a cél – ez inkább csak szükséges a többi politikai célkitűzés alátámasztásához, folyamatosan szem előtt tartva a szubszidiaritás elvét. Fontos, hogy a nem elég hatékony irányítás aláaknázza a célok kitűzésére, különleges technikai intézkedések előkészítésére, egyes gazdasági ösztönzők alkalmazására irányuló próbálkozásokat.

A Fitness Check felhívta a figyelmet arra, hogy a végrehajtás kudarca milyen szerepet játszik az EU vízpolitika hatékonyságának aláaknázásában. Konkrétan az irányelvek tervezési és működési követelményeinek átültetését, értelmezését és teljesítését vizsgálta. A tagállami szabálysértésekre adott megfelelő Bizottsági választ is hangsúlyozza a Fitness Check. A Blueprintben is helyénvaló ezt kulcs elemként hangsúlyozni. Emellett a korábbi fejezetekben bemutatott számos lehetőség tartalmaz javaslatot a végrehajtás javításának módjára.

Azonban a hatékony vízügyi irányítás terén sokkal tágabb problémák is vannak. Ezekre a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elemzései, valamint a vízhiány és aszály stratégiák hiányosságainak elemzései hívták fel a figyelmet. Olyan problémák tartoznak ide, mint az intézményi szerkezet elaprózódása, a gyenge intézménybeli és –közi kapcsolatok és a nem megfelelő kapacitás (személyzeti, technikai, képzési stb. kapacitás), melyek megakadályozzák a hatóságokat abban, hogy egy hatékony, alkalmazkodó gazdálkodási keretrendszeren belül a VKI végrehajtásához szükséges részletes elemzéseket, valamint a szükséges monitoringot elvégezzék, a vízgyűjtő-gazdálkodási terveket kidolgozzák és végrehajtsák, és kidolgozzák a továbbfejlesztett terveket. A tagállamok számára gyakran nehéznek bizonyult a rég óta érvényben lévő vízjogok/vízügyi engedélyek visszavonása vagy módosítása. Az engedélyezési rendszer ilyen mértékű rugalmatlansága hátráltathatja a vízkészlet hatékony elosztását. Továbbá a jelenlegi pénzügyi válság EU-szerte hatással van a kormányzati szervek költségvetésére (és kapacitására), aminek a következményei a vízügyi irányításra vonatkozóan nem ismertek.

Az irányítás külön problémát jelent a határokon átnyúló vízgyűjtőkön. Vannak pozitív példák az értékelésekben és tervezésben való együttműködésre, de ez nem érvényes az egész EU-ra, még több koordinációra és együttes tervezésre van szükség a határokon átnyúló vízgyűjtőkön, mint ahogy azt a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek értékelése bizonyítja.

10. Probléma: A tagállami szintű vízügyi és a más ágazati irányítási rendszerek egyes esetekben széttagozottak és kapacitásuk és erőforrásaik nem elegendőek a vízgazdálkodási célkitűzések megfelelő kezeléséhez. A tagállamokon belüli, azok közötti és harmadik állambeli adminisztratív egységek által osztott vízgyűjtőkön hiányos a koordináció.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek Bizottság általi értékelése és a VKI Közös Végrehajtási Stratégia alapján az EU-s legjobb gyakorlatok azonosítása és elterjesztése.
- b) A VKI Közös Végrehajtási Stratégiával összefüggésben olyan „peer review” (átfogó szakértői értékelési) folyamat kidolgozása a vízgyűjtő kerületek hatóságai részére, ami megkönnyíti azoknak a lehetőségeknek a felismerését, melyekkel javíthatják koordinációs szerepüket.
- c) Az európai félre vonatkozó éves növekedési jelentéssel összefüggésben a tagállamok részére vízügyi irányítási ajánlások megfogalmazása javasolt.
- d) Hatósági ellenőrzési és felügyeleti kezdeményezések kidolgozása a vízzel kapcsolatos végrehajtási problémák-mint például a túlzott vízkivétel-, észlelésének és megválaszolásának javítása érdekében.¹³
- e) Az EU bővítési politikán és nemzetközi folyó egyezményeken keresztül a vízgyűjtő-gazdálkodási megközelítés és az EU vízügyi szabályozási rendszer („acquis”) végrehajtásának támogatása.
- f) A VKI módosítása, hogy megerősítse a vízgyűjtő kerületek hatóságainak koordinációs erejét és a kötelezettséget a közös vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítésére a határon átnyúló vízgyűjtőkön.

8. ISMERETEK MEGOSZTÁSA ÉS KUTATÁS

Az EU vízpolitika egy olyan alkalmazkodó keretrendszer, aminek az intézkedései részletes elemzésen alapulnak és azokat ciklikus tervezési folyamat útján kell finomítani. Mindez csak részletes, naprakész és számos területet lefedő információ halmaz alapján lehetséges.

Az ismeretek bővítésének a szükségessége a korábbi fejezetekben bemutatott lehetőségek közül soknak középpontjában áll (pl. a célok kitűzéséhez vagy költség/haszonelemzéshez szükséges adatok hiánya).

A tudásbázis erősítése mellett szükséges az ismeretek megosztásának javítása is. Mivel az EU vízpolitikája által érintett vízgyűjtők 60%-a nyúlik határokon át, fontos, hogy hatékony ismeret-megosztási rendszer működjön a tagállamok, európai szervek és azon harmadik országok között, akik EU-val közös vízgyűjtővel rendelkeznek, különben ellentmondó politikák szülehetnek. Ahhoz, hogy a tudást hatékonyan lehessen megosztani, az INSPIRE irányelven és a közös környezeti információs rendszer (SEIS) elvein alapuló kölcsönösen együttműködtethető adatbázisok szükségesek. A globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés (Global Monitoring for Environment and Security – GMES) kezdeményezés szakadatokkal és információval szolgálhat.

Az új és a felmerülő tudásigény kielégítésére szükséges a következő kutatásfinanszírozási időszak prioritásainak azonosítása és a tudománypolitikával való kapcsolat javítása.

11. Probléma: A tagállamok, európai szervek és harmadik országok közötti, egymással kompatibilis adatok és egyéb információk terjesztése és megosztása nem megfelelő, ami az európai vizeket érintő problémák hiányos megértéséhez és következtelen vízgazdálkodási döntésekhez vezet. Az adatszolgáltatás nem naprakész és a rendszerek különbözősége akadályozza az adathozzáférést. Az új és felmerülő ismeretigényeket kutatási tevékenységeken keresztül ki kell elégíteni.

---

¹³ Lásd a COM (2012) 95 Bizottsági közlemény „Az uniós környezetvédelmi intézkedések hozadékainak láthatóvá tétele: bizalomépítés az ismeretek gyarapítása és a reakcióképesség javítása révén” reakcióképességről szóló részét

¹³ See responsiveness section of the Commission's Communication COM (2012) 95, "Improving the delivery of the benefits from EU environment measures: building confidence through better knowledge and responsiveness"

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) Az adat- és egyéb információ megosztás javítása az Európai Víz-Információs Rendszer (WISE) megvalósítási tervének továbbfejlesztésével.
- b) A minimális VKI jelentési követelmények és statisztikai kötelezettségek megerősítése (pl. környezeti könyvelés és statisztika keretszabályozásával), különös tekintettel az összefüggő adatok együttes kezelhetőségére. Ez magában foglalja a szennyvíz-, a nitrát irányelvekkel és a víz keretirányelvvel kapcsolatos jelentések határidőinek összehangolását.
- c) Egy SEIS alapú, kölcsönösen együtt kezelhető, közös víz ismeretrendszer kialakítása, ezáltal a jelentési követelmények csökkentése a kölcsönös együtt kezelhetőség előírásával a helyi és nemzeti szinten keletkező információkra és a GMES segítségével.¹⁴
- d) Egy ütemterv kidolgozása arra vonatkozóan, miként épüljenek be a vízkutatás prioritásai a következő kutatásfinanszírozási időszakba az EU és a tagállamok szintjén, figyelembe véve, hogy a tudománypolitikával való kapcsolat fejlesztése is szükséges.

9. GLOBÁLIS SZEMPONTOK

A korábbi fejezetekben bemutatott lehetőségek az EU-ra és a közös vízgyűjtőkön keresztül kapcsolódó szomszédos országokra vonatkoztak, mivel ez a Blueprint fő földrajzi célterülete.

Globális szinten az EU elkötelezett a Millenniumi Fejlesztési Célok elérése mellett, hogy a biztonságos ivóvízhez és alapvető higiéniahoz nem hozzáférő lakosság arányát 2015-re megfeleltesse, és aktívan részt vesz a Rio+20 Konferencia (2012. június) előkészítésében.

Az alapvető emberi vízszükségletek kielégítésének feladata mellett egy másik jelentős, globális probléma is rontja a víz hozzáférhetőséget. Friss tanulmányok kimutatták, hogy „a szűkös vízkészletért versengő kereslet 2030-ra 40%-os becsült kínálathányhoz vezethet”.¹⁵

Az EU a fejlesztési együttműködési politikáján keresztül hozzájárulhat a probléma kezeléséhez a **fejlődő országok integrált vízgazdálkodásának** támogatásával (pl. megújított EU Víz Kezdeményezésen keresztül). Ez különösen fontos, ha figyelembe vesszük a mezőgazdasági és ipari termékek kereskedelmében benne foglalt **virtuális vízáramlást**. A virtuális vízimportőrök és – exportőrök egyaránt osztoznak a felelősségen, hogy ne merítsék ki az exportőr ország vízkészleteit. A vízhiánnyal küzdő országokban a rossz vízgazdálkodásnak és –pazarlásnak súlyos negatív következményei lehetnek a helyi fejlődésre nézve, a fejlődő országokból akár elvándorlási hullámot is indíthatnak. Ebből kifolyólag a legígéretesebb lehetőségnek az exportőr országok fenntartható vízgazdálkodásának fejlesztése tűnik, pl. a vízhatékonyság növelésével, a termény- és termékválaszték javításával.

Habár az EU rendelkezik érvényes fenntartható vízgazdálkodási keretrendszerrel, a virtuális víz kérdése nem csak globális relevanciával bír, hanem a mezőgazdasági és ipari termékek vízmérlege (lásd 4. fejezet fentebb) kapcsán az EU-n belül is fontos. Ezért az alábbi b-d) lehetőségek az EU számára is lényegesek.

---

¹⁴ Lásd a COM (2012) 95 Bizottsági közlemény „Az uniós környezetvédelmi intézkedések hozadékainak láthatóvá tétele: bizalomépítés az ismeretek gyarapítása és a reakcióképesség javítása révén” ismeretekről szóló részét.

¹⁴ See knowledge section of the Commission's Communication COM (2012) 95, "Improving the delivery of the benefits from EU environment measures: building confidence through better knowledge and responsiveness"

¹⁵ 15 Charting our Water Future, McKinsey 2010.

12. Probléma: A szűkös vízkészletért versengő kereslet 2030-ra 40%-os becsült kínálathiányhoz vezethet. A vízhiánnyal küzdő országokban a rossz vízgazdálkodásnak és –pazarlásnak súlyos negatív következményei lehetnek a helyi fejlődésre nézve, a fejlődő országokból akár elvándorlási hullámot is indíthatnak.

A probléma kezelésének lehetőségei:

- a) EU fejlesztési együttműködésen keresztül a fejlődő országok támogatása az integrált, fenntartható vízgazdálkodás bevezetésében.
- b) Fogyasztók tudatosságának növelése a termékek vízi lábnyoma irányában.
- c) A „víz lábnyom”, mint eszköz, felülvizsgálata az önkéntes termék-címkézésben való alkalmazhatóság kapcsán (pl. EU Ökocímke részeként).
- d) A legnagyobb „rejtett” vízigényű termékek kötelező címkézése.

*Készült: Az Európai Unió Bizottsága által készített „Blueprint” konzultációs anyag alapján
Magyarra fordította: Kabódi Vera ösztöndíjas gyakornok
Vidékfejlesztési Minisztérium, Vízügyi Helyettes Államtitkárság
2012. április*